

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ СРЕДНЯЯ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА №2 г. АК-ДОВУРАК

Согласовано:

Замдиректора по

УВР: И.И. Кужугет Н.Н./

От «25» августа 2023г.

**Адаптированная рабочая программа по родной (тувинской) литературе
для обучающихся с ОВЗ (с задержкой психического развития)**

Класс: _____ 5 _____

Количество часов: в неделю 1; в год: 34

Программа разработана в соответствии с Тыва дылга ооредилге федералдыг куруне стандарттары. Тыва дыл болгаш харылзаалыг чугаа сайзырадылгазынга чижек ажылчын программа. Кол ниити ооредилге (5-9) класстар. Ортумак (долу) ниити ооредилге (10-11 класстар). Тыва Республиканың өөредилге болгаш эртем яамызының Национал школа хөгжүдөр институтунун Өөредилге-методиктиг чөвүлели сайгарып көргөн. (2017 чыл, август 28)

Учебник: Кужугет М.А., Ооржак Л.Х., Чамзырын Е.Т... Торээн чогаал, 5 класс. Кызыл, 2022

Программу составил учитель родного языка и литературы Монгуш А. Г.

Срок освоения программы: 2023-2024 учебный год

2023-2024 учебный год

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

В соответствии с ФГОС ООО планируемые результаты освоения учебного предмета «Родная (тувинская) литература» делятся на личностные, метапредметные и предметные. В результате изучения предмета у выпускников будут сформированы регулятивные, познавательные и коммуникативные универсальные учебные действия как основа умения учиться.

Предметные результаты к концу 5 класса

Обучающийся научится:

- определять тему и основную мысль произведения;
- находить изобразительно-выразительные средства и определять их роль;
- анализировать жанровое разнообразие устного народного творчества;
- выявлять мораль сказок, характеризовать главных героев, описывать их психологическое состояние; давать сравнительную характеристику героев произведения;
- определять тему нравственности в сказке, воспитательную роль произведения; - определять языковые особенности устного народного творчества;
- формулировать личное отношение к действиям героев, опираясь на
- выразительно читать по ролям;
- определять собственные ценности, ориентиры по отношению к изученному произведению;
- уметь пересказывать текст произведения по плану, выборочно, подробно;
- определять пейзаж как художественный прием в произведении;
- давать развернутый устный или письменный ответ на поставленные вопросы;
- выделять образ рассказчика;
- уметь объяснять свое отношение к действиям героев, обнаруживать связь произведения с реальной жизнью;
- создавать проекты, презентации (под руководством учителя).

Обучающийся получит возможность научиться:

- определять роль художественных произведений в жизни каждого человека;
- объяснять свое понимание нравственной проблематики в устном народном творчестве;
- определять отличительные особенности волшебных сказок;
- определять роль сказок в развитии мышления, в формировании восприятия человеческих ценностей;
- определять вечные человеческие ценности в сказках: добро, дружба, справедливость и др.;
- определять смысловое значение тувинских пословиц;

- определять род и жанр произведений;
 - раскрывать фольклорную основу литературной сказки, ее связь с устным народным творчеством;
 - определять сходства и различия народных и авторских сказок;
- идейное содержание авторской сказки;*
- обличать в баснях человеческие пороки: тщеславие, высокомерие, глупость;
 - определять поучительный характер народной мудрости в видах устного народного творчества;
 - определять внутреннее состояние героев через описание картин природы;
 - характеризовать героев сказок и оценивать их поступки;
 - определять роль изобразительно-выразительных средств в воплощении замысла произведений: сравнение, эпитет, олицетворение, метафора (работа с текстом);
 - определять роль диалога в произведениях;
 - определять идейное содержание произведения; выявлять позицию автора при описании действий героев;
 - знакомиться с интересными фактами из биографии писателей;
 - анализировать художественное своеобразие произведения, характеризовать образы главных и второстепенных героев;
 - находить элементы устного народного творчества и определять их роль в произведении;
 - понимать особенность народных мотивов, сюжетов цикла рассказов;
 - анализировать текст с использованием изученных литературных терминов и полученных знаний о пейзаже;
 - определять тему произведения, основные черты характера героя;
 - анализировать язык произведения, выявлять особенности диалекта тоджинцев;
 - устно пересказывать выборочно, подробно или по плану;
 - анализировать произведение с опорой на исторические события.

Календарь-тематиктиг план. 5 класс. Торээн чогаал.

Дыл эремнин кезектери	№	ай, хүнү	Программа аайы-биле темалар	ш	Өөреникчилернин кылыр ажил-чорудулгазынын кол хевирлеринин чижек тайылбыры
Кирилде кичээл	1	06.09	Кирилде кичээл. С. Сарыг-оол «Ном»		Ном кылырынын дугайында медээлер-биле таньжылга (автор, чурукчу, редактор, корректор болгаш оон өске). Өөредиглиг диалогка киржири: «Кижини бүрүзүнүн амыдыралында чечен чогаалдын салдары». Шүлүктү аянын номчууру.
	2	13.09	Ю. Кюнзегеш. Сиген шолунде ч/т. Деңнелге дугайында билиг		Шүлүктү аянын номчууру. Коллективтиг ажил: чогаалдын тема болгаш кол бодалы. Номчаан чүүлдүн ниити сайгарылгазы, бодунун хуу бодалын чугаалаары. Словарь-биле ажил. Сөстөрнин уткаларын тайылбырлаары: колхоз, колхозчу, бригада болгаш оон өске. Ийилеп ажилдаары: дылдын чурумалдыг аргаларын илередири: деңнелге. Сөзүглелде дылдын чурумалдыг аргаларын тодарадыры.
Эгэртин мес эргине-байлак – аас чогаалы.	3	20.09	Улустун аас чогаалы. Тоолдар Тоол «Балыкчы Багай-оол».	1	Тоол маадырларынга характеристика бээри база оларнын аажычаанын үнелээри. Башкынын айтырыгларынга харыылаары. Учебный диалог о нравственной проблематике жанров устного народного творчества как основу для развития представлений о нравственном идеале своего народа. Улустун аас чогаалынын кол өзээн мөзү-шынар айтырыы, чоннун эки аажы-чаңы, чоннун алыс күзели илерээр дугайында айтырыглар тургузуп турар дээрзин ылгап, түңнеп билир. Улустун аас чогаалыда көдүрттүнген мөзү-шынар айтырыын бодунун көрүжү-биле тайылбырлап билири. Ниити ажил: улустун аас чогаалынын жанр талазы-биле онзагайын сайгарар. Улустун аас чогаалынын дылынын онзагайын тодарадыр. Ийилеп ажилдаары: улустун аас чогаалынын кижизидикчи салдарын айтып, тайылбырлыг сайгарылганы кылыр. Анаа (амыдыралчы) тоолдарнын онзагайын тодарадып билири. Номчаан тоолунун дугайында чугаа чорудар. Анаа (амыдыралчы) тоолдарда кижинин эки аажы-чаңы: эвилең-ээлдек болурун, эпнайыралдыг, чөптүг болурун тодарадып билир. Тоолга дүүшкек уткалыг мультфильмке хамаарыштыр сайгарылгалыг чугааны чорудар. Ниити ажилдаары: тоолдарнын идеязын тодарадыры. Маадырларнын мөзү-шынарынга характеристика бээри. Номчаан чогаалдарын сайгарары (деңнээр)
	4	27.09	Тоол “Чаңгыс ой аъттыг үш алышкы” Чеди иелиг Чес-Мыйыс	1	Тоолда чырыттыг чагай сеткилди илередирип билир. Ниити ажил: тоолдарнын дылынын онзагайын тып, оларнын чогаалга салдарын тодарадыр. Таблица-биле ажил: дириг амытаннар дугайында болгаш анаа

					(амыдыралчы) тоолдарны ылгаар. Тоолдарның идея-тематиктиг угланышкынын, кижизидикчи ужуруткалыын, үнезин, номчукчуга салдарын тодарадыр Ийилеп ажылаары: маадырларның омур-хевирлерин тургузуп, ылгап билир. Бот-тускайлаң ажылдаары: тоолдарда дылдарның чурумалдыг аргаларынын салдарын тодарадып, сайгарып билири. Бөлүглежип ажылдаары: номчаан чогаалынга хамаарыштыр диалог чугаага киржип ажылдап билири.
	5	04.10	Тоол «Кускун биле Үгү» ЧТ. Эпитет дугайында билиг	1	Номчуп турар чогаалында чидиг айтырыгга хамаарыштыр бодунуң үнелелин бээрин тодарадып билир. Тоолдуң сайгарылгазынга идепкейлиг киржир. Тодаргай кылдыр эдerti чугаалаары. Ниити ажылдаары: тоолдуң темазын, ооң кижизидикчи салдарын тодарадыр. Бөлүктеп ажылдаары: маадырларны деңнеп сайгарары. Оларнуң хөделиишкиннеринге үнелел бээр. Кыска тоолдарның онзагайын тодарадыр. Өөренип турар чогаалынга хамаарыштыр бодунуң бодалын илередип билир. Чогаалда мөзү-шынар айтырыынга хамаарыштыр көдүрттүнген чидиг айтырыгга бодунуң туружун илередип билири. Тоолдарның сайгарылгазынга ниити киржилге.
	6	11.09	ЧС. Тестилиг хыналда ажыл	1	Алган билиглерин хынаары. Частырыгларын эдери
	7	18.10	Хуулгаазын тоолдар. «Тос оолдуг Доктагана кадай»	1	Хуулгаазын тоолдарның онзагай талаларын тодарадырып билир. Номчаан тоолунуң утказын дыңнакчыга чедимчелиг дамчыдыр. Бөлүктеп ажылдаары: тоолдуң тема болгаш сюжедин тодарадып билири. Тоолдарның сюжеттиг шыйыын тодарадыры. Хуулгаазын тоолдарның угаап боданырын сайзырадырынга, ыдыктарга хамаарыштыр кижиниң хамаарылгазын тодарадыр. Тоолдарның өөредиглиг утказы дугайында чугаа чорудар.
	8	25.10	Тоол «Тос шилги аъттыг Өскүс-оол»	1	Хуулгаазын тоолдарның онзагай талаларын тодарадырып билир. Номчаан тоолунуң утказын дыңнакчыга чедимчелиг дамчыдыр. Бөлүктеп ажылдаары: тоолдуң тема болгаш сюжедин тодарадып билири. Тоолдарның сюжеттиг шыйыын тодарадыры. Хуулгаазын тоолдарның угаап боданырын сайзырадырынга, ыдыктарга хамаарыштыр кижиниң хамаарылгазын тодарадыр. Тоолдарның өөредиглиг утказы дугайында чугаа чорудар.
	9	08.11	ЧС. Чогаадыг «Мээн ынак тоолум»	1	Номчаан тоолдарынга даянып, бодунун бодалын, туннелин бижимел илередип билири
	10	15.11	Үлегер домактар болгаш чечен сөстөр	1	Үлегер домактар фольклорнуң биче хевирлери дээрзин сайгарып билир. Тыва үлегер домактарның утказын тодарадыр.

					<p>Үлегер домактарның өөредиг, делегей болгаш амыдырал дугайында утказын тодарадып билир. Үлегер домактар болгаш чечен сөстөрдө мерген бодалдарның утказын тодарадыр. Үлегер домактарны шээжи-биле чугаалаар.</p> <p>Дыңнаан чүүлүнге хамаарыштыр айтырыгларга харыылаары. Чогаал болгаш фольклорну деңнээри: ниити болгаш ылгалдыг талаларын дилээр.</p> <p>Үлегер домактарны, тывызыктарны номчууру. Оларны өөренири болгаш шээжи-биле чугаалаары.</p> <p>Аас болгаш бижимел чугаага үлегер домактар болгаш чечен сөстөрнүң ылгалын тодарадыр.</p> <p>Чөрүлдээлиг чидиг айтырыг: «Үлегер домактар болгаш чечен сөстөрнүң утказында кандыг ылгал барыл?».</p>
	11	22.11	Тывызыктар. Тывызыктар дугайында билиг.	1	Тывызыктарны номчууру болгаш тывары. Тывызыктарны үлегер домактар болгаш чечен сөстөр-биле деңнээри, ниити чүүлдешкек чүүлдөрүн тывар. Таблица-биле ажыл: фольклорнуң кол жанрларының кыска тодарадып бижири (тывызык, үлегер домак, чечен сөстөр)
	12	29.11	ЧС. Эдертиг "Адыг"	1	созуглелдин утказын билип, кысказы-биле бижири билири
Аас чогаалындан ужукталгаш...	13	06.12	К.Кудажы «Кым эң ажыктыгыл?»	1	<p>Литературлуг тоолдарда төөгүлүг болуушкуннарның фольклорлуг үндезинин, аас чогаал-биле харылзаалыын тодарадып билир. Тоолдарны тодаргай эдерти чугаалап билири, шилилгелиг эдерти чугаалап, оларның сургаалдыг утказын тодарадып билири. Сөзүглелдин утказынга, маадырларның хөделиишкиннеринге даянып, бодунуң бодалын, хамаарылгазын илередип билири. Айтырыгларга долу аас болгаш бижимел харыылаары.</p> <p>Рольдап аянынг номчулга. Үне (үнелер) дугайында номчуп турар чогаалынга даянып, тодарадып билир. Чогаалда дылдың чурумалдыг аргаларын тып билири, оларның чогаалга салдарының дугайында чугаага киржилгеzi.</p>
	14	13.12	Монгуш Эргеп «Чартык арбай» Чап Чүлдүм «Тарааның тывылганы»	1	<p>М. С. Эргептин чогаадыкчы ажыл-ижи таныжылга. Уруглар чогаалчызының бижээни литературлуг тоолдарның фольклорлуг үндезинин, аас чогаал-биле харылзаалыын тодарадып билири. Тоолда мөзү-шынар темазын болгаш ооң кижизидикчи салдарын илередип, сайгарып билир. Чогаал маадырларынга деңнелгелиг характеристиканы, маадырларның хөделиишкиннеринге тус-тус үнелелди бээр.</p> <p>Тоолдарны тодаргай эдерти чугаалап билири, шилилгелиг эдерти чугаалап, оларның сургаалдыг утказын тодарадып билири. Сөзүглелдин утказынга, маадырларның хөделиишкиннеринге даянып, бодунуң бодалын, хамаарылгазын илередип билири. Айтырыгларга долу аас болгаш бижимел харыылаары.</p>
	15	20.12	Монгуш Эргеп «Хек чүге ыраажы болганыл?» Салим Сүрүң-оол «Карактар дугайында	1	<p>Чогаалды аянынг номчууру. Кыска тоолдарның онзагайын илередири.</p> <p>Номчуп турар чогаалында чидиг айтырыгга хамаарыштыр бодунуң үнелелин бээрин тодарадып билир. Тоолдуң сайгарылгазынга идепкейлиг киржир.</p> <p>Тодаргай кылдыр эдерти чугаалаары.</p>

			маргылдаа»Чогаал теориязы: Авторлуг тоолдар.		Бойдуска (хектиң эдеринге) хамаарыштыр улусчу даап бодаашкынының онзагайы, бодунуң хамаарылгазын илередип билири. Маадырларга характеристика бээри. Ийилеп ажылдаары: тоолдарның, авторлуг тоолдарның чоок болгаш ылгалдыг талаларын, авторлуг тоолдуң идеялиг утказын илередир.
	16	27.12	ЧС. Хыналда ажыл. Улустун аас чогаалы	1	алагн билиглерин хынаары
	17	10.01	Олег Сувакпит «Арзылаң биле Пар». Салчак Серен «Ном биле Портфель» Чогаал теориязы. Диригжидилге дугайында билиг.	1	Басняның кол идеязын тодарадыр. Дириг амытаннарның оворхевирлерин илередири. Шээжи-биле чугаалаары. Кижиниң мегелээр, бот тогдунар, алдар-макталга туралыг, турамык аажы-чаңының дугайында чугаага киржир. Дылдың чурумалдыг аргаларының ажыглалында басняның идеязының киригинин тодарадыр.
	18	17.01	Лидия Иргит «Теве» И. А. Крылов. Басня «Каарган болгаш дилги». И. А. Крылов. Басня «Каарган болгаш дилги». Чогаал теориязы. Басня дугайында билиг	1	Лидия Иргиттиң чогаалдары-биле таныжылга, өөредиглиг, каттырынчыг уткалыг салдарын тодарадыр. Сөзүглелден диригжидилгени тып, чечен чогаалга оларның уjurдузазын илередир. Авторнуң туружунуң дылдың чурумалдыг аргаларын ажыглаанындан тодарап кээрин илередир. Басняны рольдап аянның номчууру. Басня жанрында чоннуң мергенин, оон өөредиглиг уjurутказының дугайында чугаага киржир. Авторнуң туружун илередири. Чогаалдардың идеялиг угланышкынын тодарадыры. Тыва чогаалчылар С. Сарыг-оолдуң, Л. Чадамбаның, И. Медээчиниң очулдурганы орус баснялар-биле таныжылга. Басняны рольдап аянның номчууру. Басняда кол бодалды тып, маадырларының овор-хевирин тус-тус ылгап, үнелээри. Номчаан чогаалынга хамаарыштыр бодунуң бодалын, хамаарылгазын илередип билири. Шээжи-биле аянның номчулганы күүседир. Басняларда кижилерниң багай аажы-чаңын: мегелээрин, бодун өрү көрдүнерин, мугулай чоруун сойгалаары болгаш сайгарары.
Чаштар делегейиниң көрүнчүү	19	24.01	Леонид Чадамаба «Аян-чорук». «Ужар»	1	Уруглар чогаалчызы Л. Б. Чадамбаның намдары-биле таныжылга. Чогаалдың уран-чеченин, чаштар делегейин таныштырар талазыбиле бижиттинген аянының онзагайын тодарадыр. Ниити ажылдаары: улустун аас чогаалын ажыглаанын база оларның тема, кол идея илередиринге салдарын илередип билер. Бөлүктеп ажылдаары: чогаал маадырларынга, кол болгаш ийиги чергениң маадырларынга тус-тус овор-хевирлерге үнелел бээри Чогаалды аянның номчууру. План ёзугаар азы шилилгелиг эдерти чугаалаары. План тургузары. Таблица-биле ажыл: чончу аян хөөнүнүң онзагайын: чылдак, барымдааларны, чечен чугааларның сюжет аянын чогаалдарда киригиниң онзагайы.

	20	31.01	ЧС. Чогаадыг «Эки болгаш багай деп чүл?»	1	Номчаан чогаалдарына даянып, бодунун бодалын, туннелин бижимел илередип билири
	21	07.02	Олег Саган-оол «Эжишкилер» Олег Сувакпит «Аът чарыжы» ЧТ. Эпитет дугайында билиг	1	<p>О.Саган-оолдун допчу намдары-биле таныжылга.</p> <p>Ниити ажылдаары: чечен чугааның идея, темазын тодарадыр, кижилер аразында найыралдыг болурунун эки салдарлыын тайылбырлаар.</p> <p>Төмүр болгаш Маадырның омур-хевиринге деңнелгелиг характеристика бээр.</p> <p>Пейзаж – бойдус чурумалы, чогаалда уран арга дээрзин шингээдип, ук терминниң утказынга дүүштүр сайгарарылга кылып билири. Аянныг номчулга.</p> <p>Номчаан чогаалын сайгарар. План ёзугаар эдерти чугаалаары. План тургузары.</p> <p>«Аът чарыжы» деп чогаалдың темазын, кол маадырның аажычаанының онзагай ылгавыр талаларын тодарадып билир. Бичии аът мунукчузунун психологтуг байдалын илередир: ооң шимчээшкини, бодунга бүзүрелдиг аажы-чаңы. Кижиниң мурнунга тургустунуп кээр берге байдалдарны көрүп, ажып эртип турар бичии маадырның аажы-чаңында илереп кээр онзагай талаларын хайгаарап билир. Чогаал үзүндүлерин медреселдиг номчуп база эдерти чугаалап билир. Айтырыгларга харыылаар.</p>
	22	14.02	Монгуш Эргеп «Өдүгенде чайлаг». Өдүгенде чайлаг. Чараш амл. Шулун. Уялыг-Мыйыс	1	«Өдүгенде чайлаг» деп чогаалдың темазын тодарадыр. Тожунун бойдус чурумалы болгаш дириг амытаннарың омур-хевирин тодарадып билир. Аянныг номчулга. Номчаанын сайгарары. Чогаал үзүндүлерин медреселдиг номчуп база эдерти чугаалап билири.
	23	21.02	М. Эргеп «Өдүгенде чайлаг». Бүгү кежик ие черде	1	Чогаадыкчы ажылдаары: чогаалдың дылын, Тожу чонунун диалектизинин онзагайын аас-биле сайгарып билир.
	24	28.02	М. Эргеп «Өдүгенде чайлаг». Изиг маргылдаалыг кичээлдер. Аъттаныптым	1	
	25	06.03	Шаңгыр-оол Суваң «Кара-Баштыг» Роман Лудуп «Таваар, маажым бадып келгеш»	1	<p>«Кара-Баштыг» деп чогаалда болушкуннарны болгаш чогаал маадырларының хөделиишкннерин сайгарып билири. Чогаалда төөгүлүг болушкуннарга хамаарыштыр сайгарылгалыг номчулганы чорудуп билири. Аянныг номчулга.</p> <p>Чогаалда чуруттунган төөгүлүг болушкуннарга даянып, тайылбырлыг номчулганы чорудуп билир.</p> <p>Бот-тускайлаң ажылдаары: салдынган айтырыгларга аас болгаш бижимел-биле долу харыыны берип билир.</p> <p>Бөлүктөп ажылдаары: чечен чугааның тема, идеязын тодарадыр. Шүлүктү сайгарылгалыг, чашкы үениниң онзагайын көргүзөрдө, авторнун бодалын тодарадып, тайылбырлыг номчуп билир. Шүлүктүн дылының уран-чеченинге даянып, теманы илередип билир.</p> <p>Ниити ажылдаары: кулунчактың омур-хевирин чуранын тайылбырлаар.</p>

					Шүлүктүн дылының, бижиттинген аянын, кол бодалды илереткенинин онзагайын тодарадыр.
Хуулгааз ыннар делегейи	26	13.03	Ш. Суваң «Хүн-Херелден аалчылар»	1	Тоожуда уругларның овор-хевири тус-тус үнелеп демдеглээр. Ниити ажилдаары: Тоожукчунуң овор-хевири сайгарар. Аянның номчулга. Номчаан үзүндүнү даалга ёзугаар эдерти чугаалаары. Фантастиктиг чогаалдың онзагайын тодарадыр. Чогаадып каан болгаш фантастиктиг аргаларның чогаалдың онзагайын тодарадыр, теманы ажыдарыңга салдарын тодарадыр. Ниити ажилдаары: чогаалда фантастиканың аргаларын кииргенин дилеп тывар, тодарадып билир. Маадырларның аажы-чаңыңга үнелел кылып билир. Аянның номчулга. Чогаалды сайгарары: чогаал маадырларының тоол ораныңга чорумалдарының дугайында план ёзугаар азы кыска эдерти чугаалап, сайгарып билир.
	27	20.03	Ш. Суваң «Хүн-Херелден аалчылар»	1	Тоожуда уругларның овор-хевири тус-тус үнелеп демдеглээр. Ниити ажилдаары: Тоожукчунуң овор-хевири сайгарар. Аянның номчулга. Номчаан үзүндүнү даалга ёзугаар эдерти чугаалаары. Фантастиктиг чогаалдың онзагайын тодарадыр. Чогаадып каан болгаш фантастиктиг аргаларның чогаалдың онзагайын тодарадыр, теманы ажыдарыңга салдарын тодарадыр. Ниити ажилдаары: чогаалда фантастиканың аргаларын кииргенин дилеп тывар, тодарадып билир. Маадырларның аажы-чаңыңга үнелел кылып билир. Аянның номчулга. Чогаалды сайгарары: чогаал маадырларының тоол ораныңга чорумалдарының дугайында план ёзугаар азы кыска эдерти чугаалап, сайгарып билир.
	28	03.04	Н.Куулар «Танаа-Херелдин чуртунда»	1	Тоожуда уругларның овор-хевири тус-тус үнелеп демдеглээр. Ниити ажилдаары: Тоожукчунуң овор-хевири сайгарар. Аянның номчулга. Номчаан үзүндүнү даалга ёзугаар эдерти чугаалаары. Фантастиктиг чогаалдың онзагайын тодарадыр. Чогаадып каан болгаш фантастиктиг аргаларның чогаалдың онзагайын тодарадыр, теманы ажыдарыңга салдарын тодарадыр. Ниити ажилдаары: чогаалда фантастиканың аргаларын кииргенин дилеп тывар, тодарадып билир. Маадырларның аажы-чаңыңга үнелел кылып билир. Аянның номчулга. Чогаалды сайгарары: чогаал маадырларының тоол ораныңга чорумалдарының дугайында план ёзугаар азы кыска эдерти чугаалап, сайгарып билир.
	29	10.04	Эдуард Донгак «Буянның амытаннар»	1	Буянның мөзү-шынарлыг болурунуң дугайында өөредиглиг чугааны чорудар: эвилең-ээлдек болгаш сагыш човаачал аажычаң, каржы чорукту эвилең аажы-чаңның ажып тиилээри дээш оон-даа өске. Буянның чорурунуң үнезин сайгарып билири. Шииниң маадырларының овор-хевириңге үнелел бээр. Шииниң дылының онзагайын тодарадыр . “Кижиги болгаш бойдус” деп теманы ажитканының онзагайын тодарадыр. Рольдап аянның номчулга. Номчаанын сайгарары.
Ыдыктар ым	30	17.04	О.Сувакпит «Россияга алдар» С.Пюрбю «Ынак Тывам». Антон Үержаа «Ие дылым»	1	Ниити ажилдаары: шүлүктүң темазын болгаш идеязын тодарадыр. Шүлүкте дылдың чурумалдыг аргаларын тывар, оларның идея тодарадырыңга салдарын тодарадыр. Аянның номчулга. Шүлүктүң тургузуунуң онзагайын илередип билир. Төрээн черинге ынакшылды, чоргааралды илередиринге дылдың чурумалдыг аргаларының дээштиг салдарын тодарадып билир. Шээжи-биле аянның номчулга. Номнарның авторлары-биле таныжылга.

					Төрээн дылды билириниң, ооң кижиниң амыдыралыңга салдарлыын, үнезиниң дугайында чугаага киржилге. Лириктиг маадырның төрээн дылын камгалап, кадагалаарыңга хамаарылгазын илередип билир. Ниити ажылдаары: дылдың чурумалдыг аргаларының ажыглалын сайгарып билир. Аянның номчулга.
Тиилелге нин сылдыстары	31	24.04	С. Сарыг-оол «Маадыр Чүргүй-оол» Олег Сувакпит «Кечил-оолдуң солдаттары»	1	Бөлүктөп ажылдаары: темазын болгаш идеязын тодарадыры. Чогаалдың маадырлары Чүргүй-оол болгаш Иванның оворхевирлерин көргүскениниң онзагай талаларын илередир. Сөзүглел-биле ажылдап билир: дылдың чурумалдыг аргаларын дилеп тывар, оларның шүлүктө ужур-дузанын тодарадыр. Чогаадыкчы ажылдаары: башкының дузазы-биле азы бот- хуузунда төлевилел тургузар ажылга киржилгези.
	32	08.05	Юрий Кюнзегеш «Эзимернин ыры»	1	Бөлүктөп ажылдаары: шүлүктүң темазын болгаш идеязын тодарадыры. Ниити ажылдаары: шүлүктүң идеяны утказын тодарадырыңга дылдың чурумалдыг аргаларының салдарын сайгарып билир. Бойдус камгалалының дугайында чугаага киржири.
Дириг амытаннар делегейи	33	15.05	Салим Сүрүң-оол «Ус- кушкаш» Степан Сарыг-оол «Эдер амьтаннар»	1	Көшкүн тыва чоннуң чаңчылчаан амыдыралының онзагайының дугайында ниити чугааны чорудары. Ийилеп ажылдаары: чогаалчының чогаадыкчы ажыл-чорудулгазында көшкүн тыва чоннуң амыдыралын барымдаалыг чуруттунганын деңнээри. Чогаалдың аас чогаалы-биле холбаазын илередири. Бөлүктөп ажылдаары: чогаалдың тема болгаш идеязын тодарадыры. Чогаал маадырларының овор-хевирлериниң онзагайын тодарадыры. Ниити ажыл: бойдус чурумалыңга даянып, маадырның иштики делегейин тодарадып бижири. Сөзүглелде дылдың чурумалдыг аргаларын тып, оларның сөзүглелге ужур-дузанын тодарадыры.
	34	22.05	Мария Күжүгет «Азыранчып чорааш»	1	«Азыранчып чорааш...» деп чечен чугааның темазын болгаш идеязын тодарадыры. Калбак чогаалды сайгарып билир. Кол маадырның аажы-чаңыңга үнелелди бээр. Дылдың чурумалдыг аргаларын, чогаалдың бижиттинген онзагайын илередип билир. План ёзугаар эдerti чугаалап билир.

